

Spis treści

	Str.
Wstęp	5
Jacek Adamek, <i>Kulturowe uwarunkowania krajowych systemów rachunkowości w świetle koncepcji wymiarów subkultury rachunkowości S. Graya</i>	7
Mariusz Andrzejewski, <i>System rewizji finansowej z uwzględnieniem funkcji korygującej sprawozdanie finansowe</i>	23
Melania Bąk, <i>Aktywa niewidzialne przedsiębiorstwa – istota i znaczenie</i>	41
Przemysław Czajor, <i>Zmiany regulacji rachunkowości w zakresie instrumentów finansowych</i>	57
Janusz Czerny, <i>Wpływ kryzysu na kontynuację działalności przedsiębiorstwa</i>	71
Danuta Dziawgo, <i>„Nowe” sprawozdanie finansowe – głos w dyskusji</i> ...	83
Ewa Eljasiak, <i>W kierunku zintegrowanej sprawozdawczości</i>	99
Jerzy Gierusz, <i>Koszt historyczny czy wartość godziwa – dylematy wyceny w rachunkowości</i>	111
Waldemar Gos, Stanisław Hońko, <i>Propozycja modyfikacji programu kształcenia księgowych w wyższych uczelniach w świetle Krajowych Ram Kwalifikacji</i>	127
Danuta Krzywda, Marek Schroeder, <i>Finansowe aspekty okresu ekonomicznej użyteczności środków trwałych</i>	151
Monika Łada, <i>Model implementacji metod rachunkowości zarządczej zorientowanych na relacje z klientami – wyniki badań empirycznych</i>	167
Jarosław Mielcarek, <i>Teoria rachunkowości zarządczej a dobre praktyki</i>	179
Andrzej Piosik, Małgorzata Rówińska, <i>Utrata wartości aktywów trwałych – analiza determinantów dokonywania odpisów przez spółki notowane na GPW w Warszawie w latach 2007–2009</i>	197
Monika Raulinajtys, Gertruda Krystyna Świdorska, <i>Identyfikacja kosztów transakcyjnych przez rachunkowość</i>	227
Kazimierz Sawicki, <i>Wybrane kierunki doskonalenia auditingu w XXI wieku z uwzględnieniem Zielonej Księgi Komisji Europejskiej</i>	239

Irena Sobańska, <i>Granice organizacyjne systemu rachunkowości</i>	251
Sławomir Sojak, <i>Rachunkowość przymiotnikowa</i>	265
Anna Szychta, <i>Rachunkowość zarządcza jako działalność zawodowa w kontekście doświadczeń zagranicznych</i>	289
Mikołaj Turzyński, <i>O naturze norm prawnych rachunkowości – zarys podstaw filozoficznych</i>	313
Ewa Walińska, Bogusława Bek-Gaik, <i>Sprawozdanie z całkowitych dochodów w praktyce wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie</i>	325
Informacja dla Autorów	343
Instructions for authors	347

Kulturowe uwarunkowania krajowych systemów rachunkowości w świetle koncepcji wymiarów subkultury rachunkowości S. Graya

Jacek Adamek

Streszczenie

Celem artykułu jest próba zaprezentowania teorii wymiarów kulturowych rachunkowości S. Graya oraz jej praktycznej implementacji, oparta na studiach literaturowych dotyczących powyższej tematyki. Realizacja tak wyznaczonego zadania wspiera się na założeniu o dużej istotności czynników kulturowych w procesie poznania zindywidualizowanych praktyk rachunkowości, rozpatrywanych przez pryzmat obserwowanej w dzisiejszych czasach unifikacji i standaryzacji wszystkich aspektów i wymiarów życia człowieka.

Summary

Cultural determinants of national accounting systems in the light of S. Gray's accounting subculture dimensions concept

The objective of this article is to present the theory of cultural dimensions of accounting developed by S. Gray and its application in practice on the basis of literature dealing with this matter. The study is based on the assumption that cultural factors are very important in the process of studying individualised accounting practices, especially in view of currently observed unification and standardization of all aspects and dimensions of human existence.

System rewizji finansowej z uwzględnieniem funkcji korygującej sprawozdanie finansowe

Mariusz Andrzejewski

Streszczenie

Artykuł służy ukazaniu, że oprócz realizacji informacyjnej, kontrolnej i uwierzytelniającej funkcji przez rewizję finansową pełni ona także funkcję korygującą. W opracowaniu przedstawiono wyniki badań empirycznych, które świadczą, że biegli rewidenci potwierdzili istnienie korygującej funkcji rewizji finansowej i dobrze ocenili stopień jej realizacji. W części teoretycznej wskazano na różnicę między kontrolną a korygującą funkcją rewizji finansowej. Ponadto zaprezentowano cybernetyczne ujęcie systemu rachunkowości, w którym rolę sprzężenia zwrotnego pełni rewizja finansowa, realizująca funkcję korygującą.

Summary

The corrective function of audit

The main aim of this article is to demonstrate that audit fulfils a corrective function, in addition to the functions of information provision, control and endorsement. The study presents the findings of empirical research which shows that auditors confirm the existence of the corrective function of audit and generally think that it is performed satisfactorily.

The theoretical part highlights the difference between the control function of audit and its corrective function. Additionally, the cybernetic approach to the accounting system has been presented, where the role of feedback is fulfilled by audit through its corrective function.

Aktywa niewidzialne przedsiębiorstwa – istota i znaczenie

Melania Bąk

Streszczenie

Aktywa niewidzialne stanowią część majątku niewidzialnego przedsiębiorstwa, która nie jest ujawniana przez system rachunkowości. Mimo że nie są one regulowane przepisami prawa przedsiębiorstwa dostrzegają ich ogromne znaczenie w tworzeniu wartości rynkowej przedsiębiorstwa, budowaniu przewagi konkurencyjnej na rynku i osiąganiu sukcesu finansowego. Krajowym i międzynarodowym regulacjom prawnym podlega tylko pewna część zasobów o charakterze niematerialnym (określana jako wartości niematerialne), która jest ujawniana w systemie rachunkowości.

Z perspektywy rachunkowości aktywa niewidzialne powinny być postrzegane w ujęciu metody bilansowej. W związku z tym ważne jest interpretowanie aktywów

niewidzialnych łącznie z ich kapitałem intelektualnym traktowanym jako wypracowane bogactwo (dzięki tym aktywom) służące osiągnięciu w przyszłości korzyści ekonomicznych (np. marka i kapitał marki).

Aktywa niewidzialne to bardzo zróżnicowana grupa zasobów (np. reputacja, lojalność pracowników) opartych na wiedzy, które są specyficzne dla każdego przedsiębiorstwa. Nie są one w pełni identyfikowalne, ale są źródłem przewagi konkurencyjnej i posiadają zdolność różnorodnych zastosowań jednocześnie.

Aktywa niewidzialne i kapitał intelektualny stanowią wyzwanie dla współczesnej rachunkowości w zakresie sprecyzowania zagadnienia i jego cech charakterystycznych, klasyfikacji, opracowania metod wyceny i form prezentacji. Problematyka związana z aktywami niewidzialnymi i kapitałem intelektualnym jest szczególnie istotna, ponieważ stanowisko teoretyków i praktyków nauk ekonomicznych w tych kwestiach nie jest jednoznaczne (np. chaos pojęciowy).

Aktywa niewidzialne czynnie uczestniczą w poszczególnych fazach życia przedsiębiorstwa (od narodzin do schyłku) oraz wspomagają zachodzące procesy w przedsiębiorstwie (np. sprzedaż). Poszczególne składniki aktywów niewidzialnych zależą od siebie, są ze sobą powiązane i wzajemnie się uzupełniają (np. marka zależy od relacji z klientami). Ponadto między składnikami aktywów niewidzialnych i pozostałymi aktywami ujawnianymi w systemie rachunkowości istnieją wzajemne zależności (np. reputacja i wizerunek wpływają na lepszą jakość produktów).

Summary

Invisible assets – nature and importance to a company

Invisible assets constitute part of a company's invisible property which is not included in the accounting system. In spite of the fact that they are not regulated by law, enterprises are aware of their great role in creating the market value of a company, gaining competitive advantage and achieving financial success. National and international legal regulations cover only some intangible resources (called intangible assets), which are presented in financial accounts.

From the accounting perspective, invisible assets should be presented using the balance method. Therefore, it is important to interpret invisible assets together with their intellectual capital perceived as earned wealth (owing to these assets), which is to be helpful in obtaining economic benefits in the future (eg. brand and brand capital).

Invisible assets comprise a very diversified group of knowledge-based resources (e.g. reputation, loyalty of employees), which are specific to each enterprise. They are not fully identifiable, but nevertheless constitute a source of competitive advantage and can be used in a variety of ways at the same time.

Invisible assets and intellectual capital represent a challenge for contemporary accounting as regards their identification, definition and classification, and development of valuation methods and presentation forms. It is important to devote more attention to issues relating to invisible assets and intellectual capital as the position of economic theorists and practitioners on this matter is not clear (e.g. conceptual chaos).

Invisible assets actively participate in all phases of enterprise life (from establishment to closure) and support processes occurring in an enterprise (e.g. sales). Particular components of invisible assets are mutually dependent, interrelated and complementary (eg. brand depends on customer relations). Additionally, mutual relations exist between invisible assets and other assets dealt with by the accounting system (eg. reputation and image affect the quality of products).

Zmiany regulacji rachunkowości w zakresie instrumentów finansowych

Przemysław Czajor

Streszczenie

Rachunkowość instrumentów finansowych stanowi jeden z najbardziej złożonych obszarów regulacji rachunkowości. W świetle MSR/MSSF instrumenty finansowe stanowią przedmiot regulacji od ponad 25 lat. W ostatnich latach nabierają coraz większego tempa prace nad przygotowaniem jednego, kompleksowego standardu, który – z jednej strony obejmowałby wszystkie zagadnienia dotyczące rachunkowości instrumentów finansowych, a z drugiej – był zdecydowanie mniej skomplikowany od regulacji aktualnie obowiązujących.

W artykule przedstawiono skróconą historię ewolucji regulacji rachunkowości instrumentów finansowych na gruncie MSR/MSSF, jakie miały miejsce od lat 80. XX w. aż do dnia dzisiejszego. Zaprezentowano także najnowsze zmiany zaproponowane w projektach standardów związanych z implementacją projektu uproszczenia zasad rachunkowości instrumentów finansowych. Artykuł kończy się syntetycznym podsumowaniem kierunku wprowadzanych zmian oraz próbą oceny ich wpływu na stopień i zakres wykorzystywania instrumentów finansowych przez przedsiębiorstwa.

Summary

From IAS 25 to IFRS 9–25 years of evolution in financial instruments regulation

Accounting for financial instruments seems to be one of the most complex areas in accounting regulations. Financial instruments have been regulated by IAS/IFRS for more than 25 years. The changes in regulations have accelerated lately. IASB is trying to develop a standard which would deal with all issues in the area of financial instruments in a comprehensive way, and on the other hand – be less complex than the present regulations.

This article is about the evolution of financial instruments/ accounting regulations. It provides a review of main changes that have been introduced up to day. It also presents the latest changes, proposed either in drafts of IFRS 9 or in officially published parts of this new standard. The final part of the article gives a concise

recapitulation of the changes, which shows the direction in which accounting regulation of financial instruments is moving. There also is an attempt to evaluate the possible influence of the changes on the extent to which financial instruments will be used by companies.

Wpływ kryzysu na kontynuację działalności przedsiębiorstwa

Janusz Czerny

Streszczenie

Globalizacja procesów gospodarczych pociąga za sobą wzrost ryzyka wystąpienia czynników powodujących zagrożenie dla kontynuacji działalności przedsiębiorstw. Przyczyną powstawania zagrożeń mogą być czynniki zarówno o charakterze zewnętrznym, jak i wewnętrznym.

Aby zmniejszyć ryzyko ich wystąpienia, jest niezbędna informacja generowana m.in. przez system rachunkowości. Wykorzystanie informacji płynącej z systemu rachunkowości można rozpatrywać w kontekście zabezpieczenia przed negatywnymi skutkami kryzysu (tworzenie rezerw), jak i jego diagnozowania oraz przezwyciężania (metody prognozowania zagrożeń, restrukturyzacja).

W przypadku jednak przerwania kontynuacji działalności przedsiębiorstwa, należy informacje płynące z rachunkowości wykorzystać w taki sposób, aby maksymalnie zaspokoić potrzeby jego wierzycieli (wycena, prognozowanie przychodów ze sprzedaży masy upadłości, właściwe zarządzanie kosztami procesu upadłości).

Summary

The impact of crisis on continuation of entities' operations and the role of accounting

Globalization of economic processes entails increased risk of the occurrence of factors which threaten the continuation of business operations. The threats may be caused by external and internal factors.

Information generated by the accounting system is needed to reduce the possibility of occurrence of risk factors. Accounting information can serve two purposes in the context of crisis – it can protect a company against its harmful effects (the creation of reserves) and can help to diagnose and overcome it (hazard prediction methods, restructuring).

In the case of discontinuation of business operations accounting information ought to be used in such a way as to maximally satisfy the claims of the enterprise's creditors (valuation, forecasting revenues from sale of bankrupt's estate, proper management of the costs of the bankruptcy process).

„Nowe” sprawozdanie finansowe – głos w dyskusji

Danuta Dziawgo

Streszczenie

IASB –FASB uzasadniły przebudowę sprawozdawczości finansowej poprawą jej użyteczności dla inwestorów. W niniejszym artykule skoncentrowano się więc właśnie na tej grupie. Przytoczono wybrane wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez autorkę dla rynku polskiego, na próbie reprezentatywnej dla polskiego społeczeństwa, a przede wszystkim na próbach celowych: indywidualnych inwestorów, analityków giełdowych *sell-side* oraz spółkach giełdowych.

Stwierdzono, że społeczność finansowa nie formułuje postulatów dokonywania rewolucyjnych zmian w obecnej sprawozdawczości finansowej, a jedynie jej bardziej szczegółową prezentację w przekroju branżowym, geograficznym, segmentowym. Oczekuje przede wszystkim:

- równoległe informacji syntetycznych oraz maksymalnego uszczegółowienia tych elementów, które istotnie wpływają na rentowność,
- informacji podawanych na szerszym tle konkurencji krajowej i międzynarodowej, a także na tle makroekonomicznych uwarunkowań,
- odpowiedzialności za rzetelność danych i etyczność ich prezentację.

Jeżeli rachunkowość ma być szerzej rozumiana, doceniana i wykorzystywana, to głosu tego nie można lekceważyć. Rachunkowość przez wieki była zawsze ściśle powiązana z praktyką gospodarczą i wsłuchiwała się w jej potrzeby. Tym razem wydaje się jednak, że proponowana zmiana rozmija się z tymi oczekiwaniami.

Summary

„New” financial statement – a voice in the discussion

IASB and FASB justify the revision of financial reporting as attempt to increase its utility for investors. Therefore, the article concentrates on that group of financial information users. The article presents chosen results of a survey conducted by the author for the Polish market based on a sample representative of Polish society, and in particular on target groups: individual investors, sell-side analysts and companies listed on Warsaw Stock Exchange.

It was found that the financial community does not postulate revolutionary changes in financial reporting. They rather are looking for more information in cross-section of branches, segments and geographical areas. The main postulates are:

- parallel synthetic information and maximally detailed information on the elements which influence profitability,

- wider context of information such as domestic and international competition, and macroeconomic environment,
- responsibility for information accuracy and reliability.

If accounting is to be more widely understood, appreciated and used, this opinion cannot be ignored. Accounting has always been closely related to business practice and oriented to the needs of financial information users. But this time the proposed change seems to fail to meet their expectations.

W kierunku zintegrowanej sprawozdawczości

Ewa Eljasiak

Streszczenie

Przyszłość sprawozdawczości przedsiębiorstw należy do sprawozdawczości zintegrowanej, która połączy sprawozdawczość finansową ze sprawozdawczością czynników pozafinansowych w jeden czytelny, spójny, zwięzły i porównywalny raport zintegrowany. W artykule omówiono bieżące problemy wynikające z dobrowolnego publikowania raportów odpowiedzialności społecznej lub raportów zintegrowanego rozwoju, służących informowaniu interesariuszy o wynikach i skutkach działalności firm w obszarach środowiskowym, społecznym i ładu korporacyjnego. Na tym tle przedstawiono długoterminowy harmonogram działań zmierzających do wdrożenia zintegrowanej sprawozdawczości oraz wskazano kluczowe kwestie i wyzwania wymagające szczególnego rozpatrzenia i uwzględnienia podczas opracowywania powszechnie akceptowalnych ramowych założeń zintegrowanego raportowania i audytu.

Summary

Towards integrated reporting

The future of corporate reporting belongs to integrated reporting that will converge financial reporting with reporting of non-financial issues in one clear, concise, consistent and comparable integrated report. The article discusses the current problems connected with voluntarily published corporate social responsibility reports or sustainability reports aimed at informing stakeholders about a company's performance and effects of operations in the environmental, social and corporate governance spheres. Against this background a long-term timetable of activities that will help to implement integrated reporting is presented. Additionally, the article indicates key issues and challenges that should be carefully considered while creating a globally accepted framework for integrated reporting and auditing.

Koszt historyczny czy wartość godziwa – dylematy wyceny w rachunkowości

Jerzy Gierusz

Streszczenie

W artykule zaprezentowano zalety i wady wyceny aktywów i zobowiązań przy wykorzystaniu dwóch podstawowych kategorii – kosztu historycznego oraz wartości godziwej. Wskazano na zakres zastosowania wartości godziwej w obowiązujących regulacjach międzynarodowych, zarysowano metodologię pomiaru tej kategorii oraz wpływ jej implementacji na treść i formę sprawozdania finansowego. W konkluzji przedstawiono własne propozycje metod wyceny, a także konstrukcji bilansu oraz rachunku zysków i strat.

Summary

Historical cost or fair value – valuation dilemmas in accounting

The article presents advantages and disadvantages of two basic approaches to valuation of assets and liabilities – historical cost and fair value. Emphasis has been put on role of fair value in international regulations, methodology for its measurement and impact of its implementation on the form and content of financial statements. In the final part of the article the author presents a new approach to valuation and a new layout of the balance sheet and income statement.

Propozycja modyfikacji programu kształcenia księgowych w wyższych uczelniach w świetle Krajowych Ram Kwalifikacji

*Waldemar Gos
Stanisław Hońko*

Streszczenie

Zmiany przepisów regulujących zasady nauczania w wyższych uczelniach skłaniają do refleksji na temat modelu nauczania rachunkowości. Celem artykułu jest zaproponowanie koncepcji kształcenia księgowych w wyższych uczelniach według Krajowych Ram Kwalifikacji. Po prezentacji założeń Krajowych Ram Kwalifikacji autorzy przedstawili:

- 1) propozycje w zakresie charakteru studiów z obszaru rachunkowości (profil ogólny, profil praktyczny),
- 2) przykładowe efekty kształcenia na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia,
- 3) istotę i znaczenie macierzy kompetencji w konstruowaniu planu i programu studiów.

Summary

Proposal for modification of accounting curriculum at universities in the light of the National Qualifications Framework

Changes in regulations relating to the principles of university-level education induce reflection on the model of accountancy teaching. The purpose of this article is to propose a conception of accounting education at universities which is consistent with the National Qualifications Framework. After reviewing the assumptions and objectives of the National Qualifications Framework, the authors presented:

- 1) proposals regarding the character of accounting studies (general profile, practical profile),
- 2) examples of results of first and second degree education,
- 3) the nature and role of the competence matrix in constructing of the schedule and program of studies.

Finansowe aspekty okresu ekonomicznej użyteczności środków trwałych

Danuta Krzywda
Marek Schroeder

Streszczenie

Niniejszy artykuł dotyczy wpływu zmian cen: ogólnego poziomu cen i cen określonego dobra (środka trwałego) oraz postępu technicznego na amortyzację środków trwałych. Problemem o zasadniczym znaczeniu w tym zakresie jest oszacowanie okresu ekonomicznej użyteczności środków trwałych, ponieważ może on ulegać istotnym zmianom.

Summary

Financial aspects of fixed assets optimum life-span

This paper deals with the effects of price changes (general price changes, specific price changes) and technological obsolescence upon the depreciation of fixed assets. The first problem to be considered is that of determining fixed assets life-span because it may change considerably.

Model implementacji metod rachunkowości zarządczej zorientowanych na relacje z klientami – wyniki badań empirycznych

Monika Łada

Streszczenie

Celem artykułu jest prezentacja wyników badań ankietowych dotyczących zastosowań w polskich spółkach giełdowych metod rachunkowości zarządczej zorientowanych na relacje z klientami. W opracowaniu przedstawiono model implementacji tych metod opracowany na podstawie danych empiryczne zebranych z 34 spółek oraz sformułowano wnioski dotyczące ścieżki wprowadzania tych metod w praktyce. W zaproponowanym modelu wskazano cztery poziomy implementacji oraz wykazano ich powiązanie z wykorzystaniem określonych metod.

Summary

Model of management accounting customer-oriented methods implementation – the results of empirical research

The aim of the paper is to analyse the results of survey studies on the implementation of management accounting methods oriented towards relations with customers in Polish listed companies. The paper presents a model for implementation of these methods, developed on the basis of findings of empirical research (sample of 34 companies), and formulates conclusions as to the path of introducing these methods into practice. In the model four implementation levels were identified and their link to the application of certain methods were proved.

Teoria rachunkowości zarządczej a dobre praktyki

Jarosław Mielcarek

Streszczenie

Przy rozwiązywaniu podstawowego problemu opracowania stwierdzono, że w rachunkowości zarządczej, mimo iż wystąpił w niej przełom teoretyczny, istnieją obok siebie zarówno teorie, jak i dobre praktyki. Jako przykłady teorii wyposażonych w zrekonstruowany paradygmat zostały omówione koncepcje CVP, ABC, TOC i *Time-Driven ABC*. Powstanie koncepcji CVP jako teorii uznano za przełom teoretyczny w rachunkowości zarządczej. Dobre praktyki zostały scharakteryzowane za pomocą rodzajów wiedzy, którą tworzą i z której korzystają (*know-what* i *know-how*) oraz skuteczności, wyjaśnianej za pomocą schematu funkcjonalno-genetycznego.

Jako przykłady dobrych praktyk, będące teoretycznym uogólnieniem dobrych praktyk w przedsiębiorstwach, podano *Six Sigma*, *Just in Time*, *Re-engineering*, czy *Lean Production*. Z kolei dobrą praktyką stworzoną przez naukę w sytuacji braku możliwości powstania odpowiedniej teorii jest zrównoważona karta wyników. Na jej rozwój oddziałuje zwrotnie rozwój dobrych praktyk w przedsiębiorstwach po wdrożeniu BSC.

Summary

Management accounting theory and good practices

The paper discusses the question of relations between management accounting theories and good accounting practice. It argues that theories and good practices continue to coexist within management accounting in spite of a theoretical breakthrough in it. CVP, ABC, TOC and Time-Driven ABC are presented as examples of theories with reconstructed paradigms. The appearance of CVP is considered to be a theoretical breakthrough in management accounting. Good practices are characterized in terms of the type of knowledge they create and use (*know-what* and *know-how*) and effectiveness. *Six Sigma*, *Just in Time*, *Re-engineering*, and *Lean Production* are given as examples of good practices being theoretical generalizations of good practices in companies. Balanced Scorecard, on the other hand, is a good practice created by science in the situation where it is not possible to formulate proper theory. There is a feedback between good practices development after starting BSC projects in companies and development of BSC as a good practice created by science.

Utrata wartości aktywów trwałych – analiza determinantów dokonywania odpisów przez spółki notowane na GPW w Warszawie w latach 2007–2009

Andrzej Piosik
Małgorzata Rówińska

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest analiza determinantów dokonywania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów trwałych przez spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Przyjęto, że prawdopodobieństwo dokonywania odpisów i ich wysokość zależą od czterech grup determinantów: wskaźników wyników finansowych, innych wskaźników ekonomicznych i zdolności do absorpcji skutków odpisów, czynników sprawozdawczych i zarządczych oraz efektu rekurencji. Przeprowadzona analiza obejmowała analizę jednoczynnikową oraz analizę wieloczynnikową.

Summary

Impairment of fixed assets – analysis of the practice of companies listed on Warsaw Stock Exchange in 2007–2009

The objective of the paper is to analyse the determinants of recognising impairment losses by companies listed on Warsaw Stock Exchange. We hypothesised that both the probability of impairment losses and their amounts depend on four groups of determinants: the company's performance, other economic indicators and the capacity to absorb the consequences of write-offs, managerial and reporting factors, and the recurrence effect. Our research included univariate analysis and multivariate analysis.

Wybrane kierunki doskonalenia audytingu w XXI wieku z uwzględnieniem Zielonej Księgi Komisji Europejskiej

Kazimierz Sawicki

Streszczenie

W artykule przedstawiono niektóre kierunki doskonalenia procesu badania sprawozdań finansowych. Opisano dokonane w XXI wieku zmiany, których celem było podniesienie jakości audytingu w warunkach coraz większej globalizacji gospodarki i rynku kapitałowego. Przedstawiono również nowe propozycje usprawnienia badania sprawozdań finansowych zawarte w *Zielonej Księdze*, opublikowanej w 2010 roku przez Komisję Europejską.

Summary

Selected directions of audit improvement in the 21st century – the Green Paper of the European Commission

The article presents selected directions of improvement of the process of financial statements examination. The author describes the changes made in the 21st century, which are designed to raise the quality of audit in conditions of increasing globalization of the economy and financial market. The paper also discusses new proposals for audit improvement set out in the Green Paper published by the European Commission in 2010.

Granice organizacyjne systemu rachunkowości

Irena Sobańska

Streszczenie

W artykule, po zasygnalizowaniu we wstępie rozwoju centrów usług księgowo-finansowych na świecie i w Polsce, zostały scharakteryzowane rodzaje transakcji wyróżniane w teorii kosztów transakcyjnych. Następnie, zgodnie z celem artykułu sformułowanym we wstępie, objaśniono granice organizacyjne systemu rachunkowości, wyodrębnianego w korporacjach jako proces, którego koszty, tak jak innych procesów, są redukowane w obszarze kosztów transakcyjnych. Największą redukcję kosztów transakcyjnych procesu rachunkowości osiąga się przez stosowanie transakcji hybrydowych w nabywaniu usług księgowych. Ten rodzaj transakcji powoduje poszerzenie granic organizacyjnych systemu rachunkowości poza prawne i organizacyjne granice korporacji, co oznacza, że zarządzanie tym procesem wykracza również poza jej granice.

Summary

Organizational boundaries of the accounting system

The paper outlines the development of accounting service centers in the world and in Poland. There are explained different types of transactions identified due to the theory of transaction costs. The organizational boundaries of the accounting system are explained. The accounting system is regarded to be a process in corporations and it is possible to reduce its costs (as well as of other processes) in the area of transaction costs. The greatest reduction of transaction costs in the process of accounting is achieved due to the use of hybrid transactions in the purchase of accounting services. This type of transactions results in the expansion of organizational boundaries of the accounting system beyond legal and organizational boundaries of the corporation, which means that managing this process also expands beyond its boundaries.

Rachunkowość przymiotnikowa

Sławomir Sojak

Streszczenie

Krótki przegląd literatury przedmiotu, podręczników, encyklopedii i słowników terminów dotyczących rachunkowości może wprowadzić czytelnika w zakłopotanie. Przyczyną tego jest mnogość przymiotników stojących przy rzeczowniku „rachunko-

wość”. Autor naliczył ich ponad siedemdziesiąt, a lista ta z pewnością nie jest kompletna.

Celem tego artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, czy tak duża liczba przymiotników jest potrzebna. Czy to oznacza, że jest tyle „rachunkowości”, czym one się różnią, czy w każdym przypadku nazwy te są uzasadnione, czy są to nowe nazwy, czy są to tylko synonimy, jakie przyczyny decydują o tym, że używamy w ogóle tych przymiotników i dlaczego akurat tych? Kto ich używa i w jakim celu? Kiedy te przymiotniki zaczęły się pojawiać i co zrobić z tym nadmiarem?

Z przeprowadzonej analizy wynika, m.in., że:

- biorąc pod uwagę podstawy metodologiczne nauki rachunkowości, rachunkowość jest jedna, a więc „bezprzymiotnikowa”,
- stosowanie przymiotników wynika ze złożoności działalności gospodarczej i służy w wielu przypadkach łatwiejszemu porozumiewaniu się, tworząc swoisty język biznesu,
- nie ma zgody wśród autorów w zakresie nazewnictwa, dlatego pojawia się wiele synonimów, np. rachunkowość ekologiczna (zielona, środowiskowa), rachunkowość zarządcza (menedżerska, decyzyjna, perspektywna, ex ante),
- część nazw ma swoje uzasadnienie w charakterze działalności podmiotów, w których jest stosowana np. rachunkowość handlowa, rolnicza, bankowa itd.,
- niektóre z nich zależą od koncepcji zarządzania, wobec których spełniają funkcje usługową np. szczupła rachunkowość wobec szczupłego zarządzania,
- część nazw funkcjonuje w przestrzeni publicznej i jest niezależna od pracowników nauki, np. rachunkowość kreatywna, toksyczna, outsourcingowa,
- stosowanie wielu z tych przymiotników nie ma uzasadnienia i wynika z powodów marketingowych, np. kolorowa, zaawansowana, strategiczna, tradycyjna, współczesna, nowoczesna.

Summary

Adjectival Accounting

A brief overview of the literature, textbooks, encyclopedias and dictionaries in the field of accounting may leave the reader perplexed. The reason for this is the multitude of adjectives preceding the word „accounting”. The author identified over seventy of them, and this is by no means a complete list.

The purpose of this article is to establish whether such a large number of adjectives is necessary. Does this mean that there are so many types of „accounting”? If so, how do they differ? Are these names justified in every single case? Are these new names or rather merely synonyms? What are the reasons for employing these adjectives and not others? Who employs them and for what purpose? When did these adjectives start to appear and what to do with this ‘adjectival excess’?

The analysis carried out by the author demonstrates that:

- Taking into account the methodological bases of accounting research, it may be observed that there is just one type of accounting, and thus it is „non-adjectival”.

- The employment of adjectives is the result of the complexity of business and in many cases serves the function of facilitating communication, thus constituting a specific language of business.
- There is no consensus among various authors with regard to terminology, which is the reason why there are so many synonyms, such as: ecological accounting (green, environmental accounting), management accounting (managerial, decision-making, prospective, ex ante accounting).
- Some of the names are justified because of the nature of the field in which they are employed, e.g. commercial, agricultural, banking accounting, etc.
- Some of them depend on management strategies in which they are employed, which is the case with lean accounting in the context of lean management.
- Some of the names circulate in the public sphere irrespective of academic research, e.g. creative accounting, toxic accounting or outsourcing accounting.

However, the employment of many of these adjectives seems unjustified and is due to marketing reasons, which is the case with such adjectives as e.g. colour, advanced, strategic, traditional, contemporary or modern.

Rachunkowość zarządcza jako działalność zawodowa w kontekście doświadczeń zagranicznych

Anna Szychta

Streszczenie

Celem artykułu jest ukazanie zmian w postrzeganiu roli specjalistów do spraw rachunkowości zarządczej w krajach anglojęzycznych w świetle definicji rachunkowości zarządczej sformułowanych przez ekspertów organizacji działających na rzecz rozwoju teorii i praktyki rachunkowości zarządczej (IFAC, IMA) oraz charakterystyka wymagań kwalifikacyjnych stawianych *management accountants* w USA przez Institute of Management Accountant (IMA) w procesie certyfikacji tego zawodu. Przedstawione informacje i rozważania mogą być przydatne w określeniu rodzaju wiedzy i umiejętności wymaganych od specjalistów ds. rachunkowości zarządczej w Polsce. Zawód taki został bowiem ujęty w nowej klasyfikacji zawodów i specjalności wprowadzonej w Polsce w 2010 r. W artykule nawiązano również do procesu certyfikacji zawodu księgowego realizowanego od 2010 r. przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

Summary

Management accounting as a profession in the context of foreign experiences

This paper reviews changes in the perception of the role of management accountants in English-speaking countries in the light of definitions of management ac-

counting formulated by experts associated in organizations promoting development of management accounting theory and practice (IFAC, IMA). It also presents the qualification requirements that are set by the Institute of Management Accountants for professional certification of management accountants in the USA. This information provides insights useful in defining the knowledge and skills required of management accountants in Poland – an issue topical in the context of management accounting profession being included in the new classification of professions and specializations introduced in Poland in 2010, and accounting profession certification, carried out by the Accountants Association in Poland since 2010.

O naturze norm prawnych rachunkowości: zarys podstaw filozoficznych

Mikołaj Turzyński

Streszczenie

W artykule scharakteryzowano miejsce norm prawnych rachunkowości w systemie prawa. Zbadano także zasadność wyodrębnienia zespołu tych norm jako gałęzi prawa oraz zaprezentowano podstawy klasyfikacji norm rachunkowości w świetle poglądów wybranych współczesnych przedstawicieli filozofii prawa: N. Luhmanna, J. Habermasa, H.L.A. Harta oraz R. Dworkina.

Summary

On the nature of legal norms in accounting: outline of the philosophical foundations

This paper discusses the place of legal regulations of accounting within the system of law. It also examines the validity of separating this set of norms as a branch of law and presents the basis for classification of accounting norms in light of the views of selected representatives of contemporary philosophy of law: N. Luhmann, J. Habermas, H.L.A. Hart and R. Dworkin.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów w praktyce wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie

*Ewa Walińska
Bogusława Bek-Gaik*

Streszczenie

W artykule skoncentrowano się na formie prezentacji sprawozdania z całkowitych dochodów, istotności jego pozycji oraz kluczowych relacjach między pozycjami ujawnionymi w sprawozdaniu z całkowitych dochodów a pozycjami zaprezentowanymi w kapitale własnym w bilansie. Autorki dokonały przeglądu (analizy) sprawozdania z całkowitych dochodów spółek wchodzących w skład indeksu WIG 20 z 2009 r. oraz spółek mieszczących się w tym indeksie w ostatnich pięciu latach, podejmując próbę odpowiedzi na następujące pytania:

- 1) jaką formę prezentacji wyniku całościowego przyjęły spółki (dwa czy jedno sprawozdanie),
- 2) czy sposób prezentacji wyniku całościowego i kapitału własnego w bilansie pozwalają na analizę powiązań tych dwóch kategorii,
- 3) czy nowa koncepcja zwiększyła przejrzystość sprawozdania finansowego?

Summary

The statement of comprehensive income used by companies listed in the WIG 20 index

This article presents the key aspects of the presentation of the statement of comprehensive income. The authors examined information published in financial statements of companies included in the WIG 20 index in 2009 and companies which participated in this index in the last five years. The aim of the analysis was to find answers to the following questions:

- 1) what form of the presentation was adopted by companies (one or two statements)?
- 2) does the presentation of comprehensive income and equity allow the relations between these two categories to be analyzed?
- 3) has the new concept of comprehensive income increased the transparency of the financial statements?